

Pla del joc a l'espai públic de Barcelona amb horitzó 2030

La importància d'un
desplegament específic i
contextualitzat a les zones
més pobres de la ciutat.

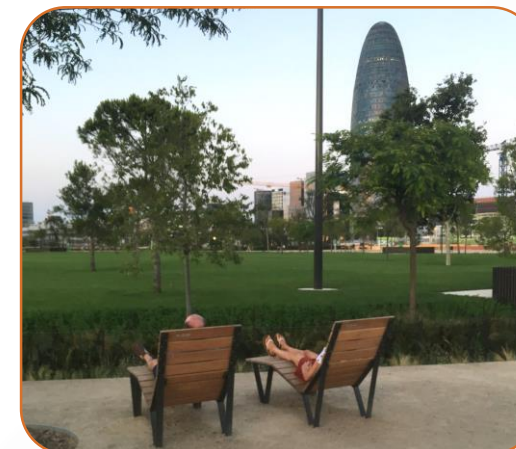
- 1- Per què Barcelona necessita un Pla del joc a l'espai públic?**
- 2- El joc a l'espai públic des d'una nova perspectiva**
- 3- Eixos i actuacions del Pla del joc**
- 4- Un Pla per a tota la ciutat**
- 5- La mirada específica als barris més desafavorits**
- 6- Actuacions contextualitzades**
- 7- El joc a l'espai públic 2030: quin és l'horitzó?**

1. PER QUÈ BARCELONA NECESSITA UN PLA DEL JOC A L'ESPAI PÚBLIC?

“No hi ha una revelació més intensa de l'ànima d'una societat que la manera com aquesta tracta als seus infants.” (Nelson Mandela)

4 MOTIUS

1r

Perquè és un dret:

**Els infants i
adolescents tenen
DRET AL JOC i AL
TEMPS LLIURE**

**FEM LA CIUTAT MÉS
AMIGA DE LA
INFÀNCIA**

2n

Perquè té beneficis:

**El joc i l'activitat física
són beneficiosos per a
la SALUT FÍSICA i
MENTAL i un element
indispensable per al seu
DESENVOLUPAMENT**

**FEM LA CIUTAT MÉS
SALUDABLE**

3r

**Perquè enriqueix la
vida comunitària:**

**Al voltant del joc es
recupera l'espai
públic com a LLOC
D'INCLUSIÓ i
TROBADA SOCIAL**

**FEM LA CIUTAT MÉS
INCLUSIVA i PLENA
DE VIDA AL CARRER**

4t

**Perquè millora
l'espai públic:**

**Els espais de joc són
una oportunitat per
NATURALITZAR,
PACIFICAR i FER MÉS
SEGUR l'espai públic**

**FEM LA CIUTAT MÉS
SOSTENIBLE i
RESILIENT**

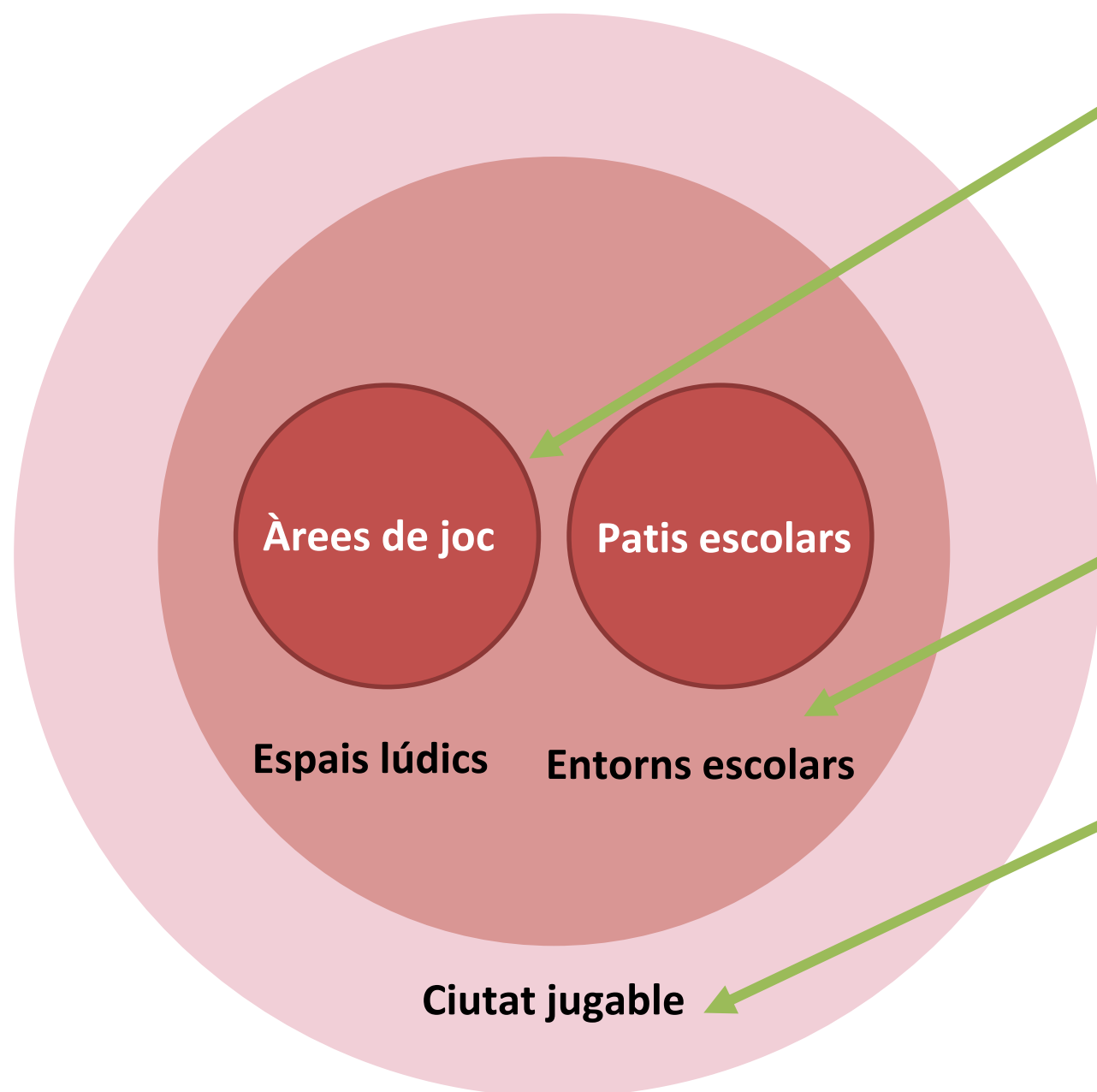

2. EL JOC A L'ESPAI PÚBLIC DES D'UNA NOVA PERSPECTIVA

“We don’t stop playing because we grow old, we grow old because we stop playing” (George Bernard Shaw, Nobel Prize for Literature)

3 CAPES PER UNA CIUTAT JUGABLE I JUGADA:

El Pla del joc aporta un nou concepte d'infraestructura lúdica que analitza per primera vegada tot allò que ofereix la ciutat per al joc i l'activitat física a l'aire lliure amb una mirada àmplia que transcendeix les àrees de joc:

1a capa:

Llocs de joc per excel·lència: àrees de joc i patis escolars.

2a capa:

Els voltants: espais verds com a espais lúdics i entorns escolars.

3a capa:

Altres espais urbans (superilles, pistes esportives obertes, etc....) espais naturals o recorreguts de vianants (camins escolars) amb joc +- fortuït

7 CRITERIS PER UNA CIUTAT JUGABLE I JUGADA

1

Múltiples propostes de jocs creatius i amb reptes pel desenvolupament (enfil·lar-se, lliscar...)

2

Espai físic divers, estimul·lant, versàtil, connectat i accessible

3

Espais de joc inclusius per edats, gèneres, orígens i diferents capacitats

4

Contacte amb la natura, el verd i el joc amb elements naturals (aigua, sorra...)

5

Joc compartit, intergeneracional i col·laboratiu

6

Lloc de trobada i convivència comunitària

7

Ecosistemes lúdics i entorn segur i jugable

3. EIXOS I ACTUACIONS DEL PLA DEL JOC

“Mr. Mayor, we don’t want swings or slides, we want the city” (An illustrated child by Frato - Francesco Tonucci)

PLA DEL JOC A L'ESPAI PÚBLIC

3 eixos
estratègics

63 actuacions

10 projectes
tractor

- Eix 1.** Més i millors espais pel joc a l'entorn urbà
- Eix 2.** L'estímul de l'activitat lúdica i física a l'aire lliure
- Eix 3.** L'impuls d'un canvi de paradigma

- 1** Retirar els cartells de “prohibit jugar a pilota”
- 2** Diumenges al carrer: tall de trànsit d'un carrer principal per districte
- 3** **Juguem a les places:** propostes lúdiques per afavorir l'hàbit de trobar-se
- 4** **Prioritzar el joc a les places** i carrers els dissabtes per a caus i esplais.
- 5** Transformació dels patis escolars
- 6** Microintervencions als entorns escolars perquè siguin espais de trobada
- 7** Més jocs d'aigua i sorra
- 8** Cocrear nous parcs esportius urbans i espais lúdics singulars.
- 9** Obrir guinguetes-bar en espais lúdics amb lavabos i préstec de jocs
- 10** Suport al joc dels infants amb diversitat funcional.

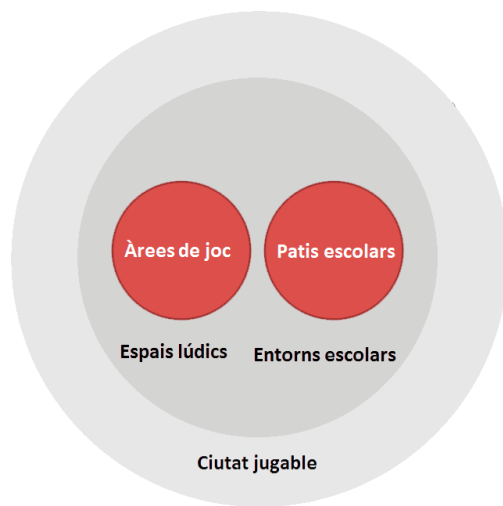

4.UN PLA PER A TOTA LA CIUTAT:

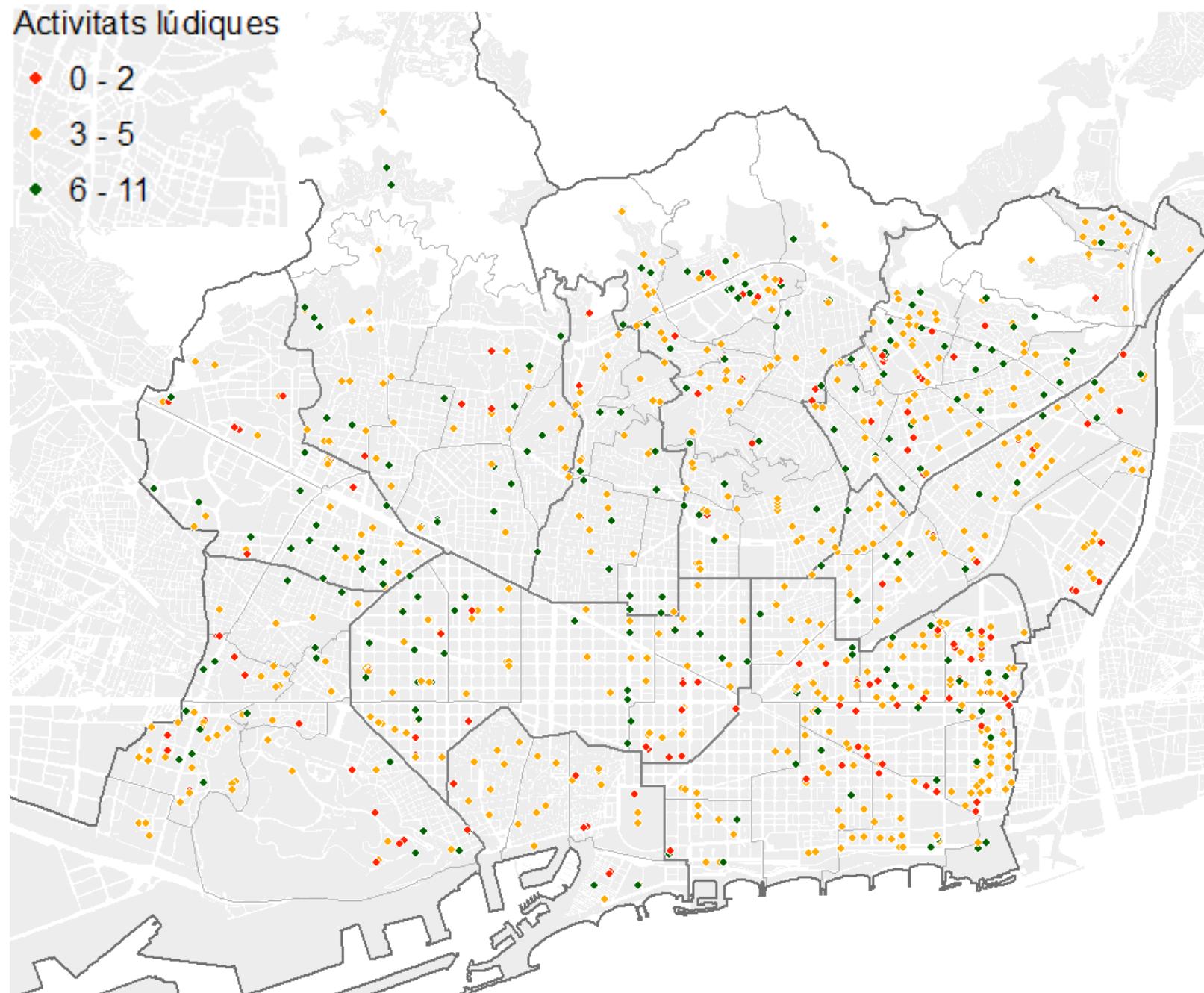
La diagnosi de la infraestructura lúdica

“Children playing in the street is a good indicator of the quality of community life” (Jan Gehl, urban planner)

1a CAPA:

El principal problema no és de manca d'àrees de joc ni tampoc de distribució desigual a la ciutat, és un problema de qualitat

- Només 2 de cada 10 àrees tenen 6 activitats lúdiques o més.
- No hi ha hagut cap planificació global de ciutat ni uns criteris estàndards de mínims
- Són poc diverses i molt estandaritzades, dissenyades prioritant la seguretat, el manteniment i tranquil·litat dels adults i no els interessos dels infants, les diferents edats o les diverses capacitats funcionals

D'on venim? Poca diversitat

Pràcticament la meitat (47%) d'infants de la ciutat, amb independència del seu nivell socioeconòmic, no estan satisfets amb els espais per jugar i divertir-se al barri.

*Enquesta de Benestar Subjectiu de la Infància a Barcelona
Aj. de Barcelona i Institut Infància i Adolescència de Barcelona
(EBSIB 2017).*

D'on venim? Poc espai de joc

51% de les àrees de la ciutat es poden considerar petites perquè tenen una mida inferior a 150m²

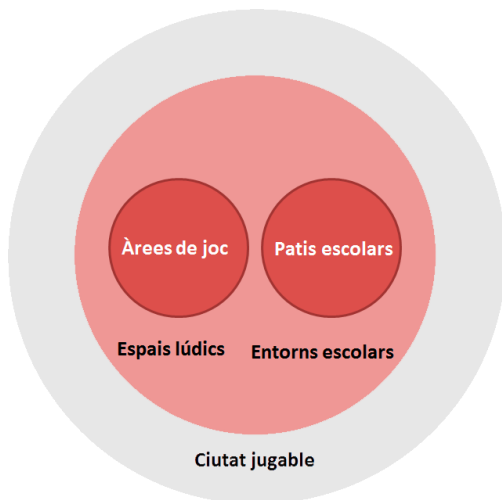
On anem? Joc divers, creatiu, col·lectiu, inclusiu i amb repte

On anem? Joc més integrat a l'espai públic i més verd

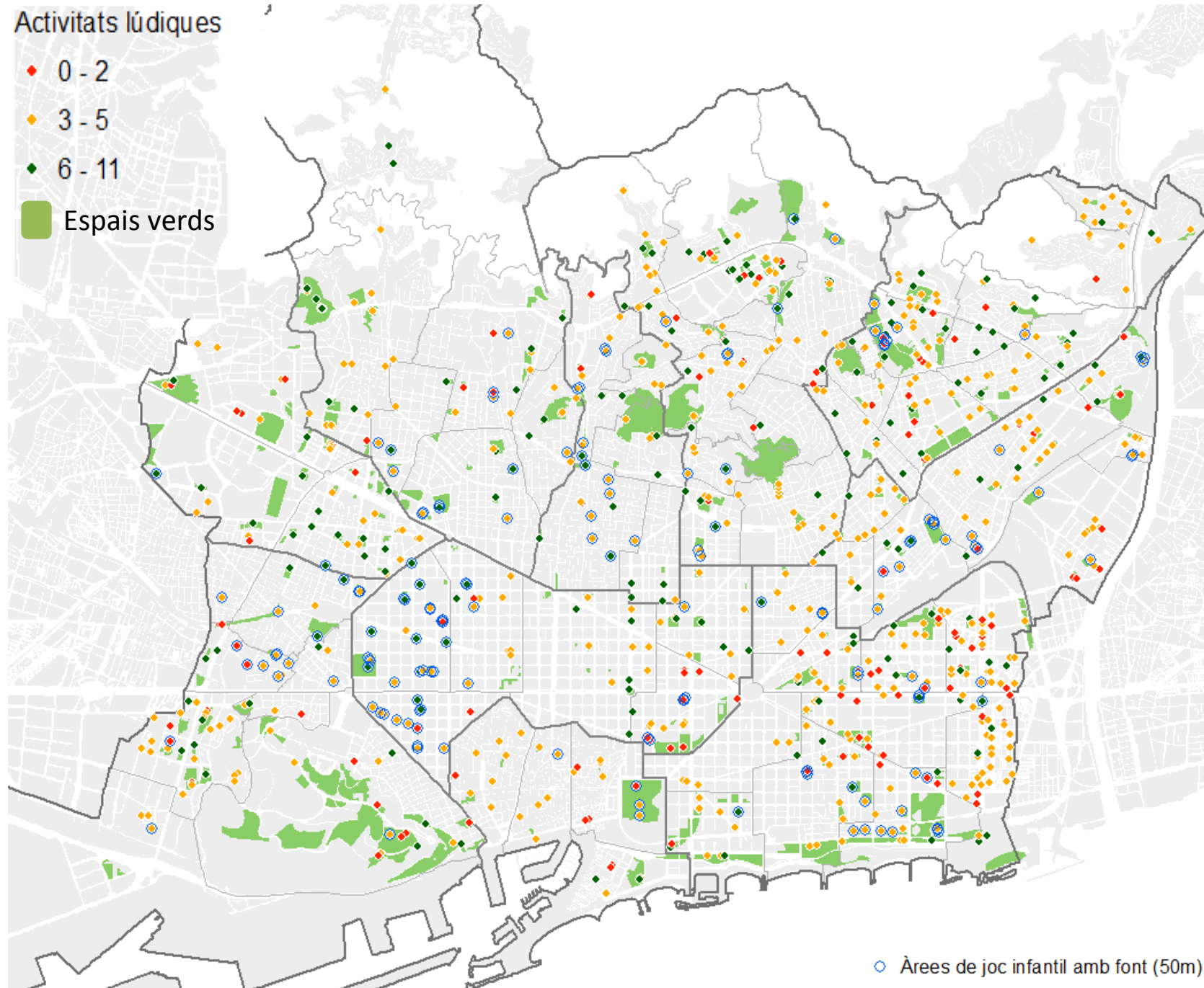

Parc de la Pegaso

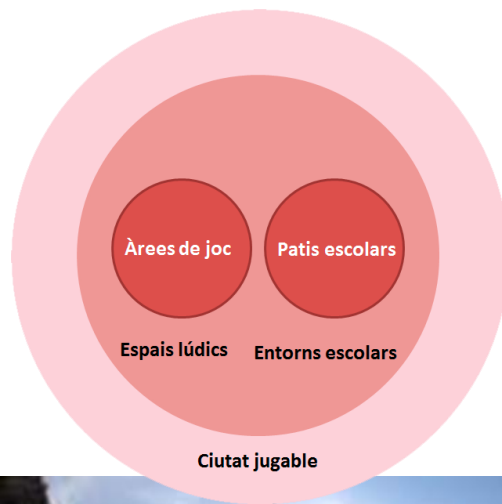
2a CAPA:

No s'aprofita prou el potencial dels espais verds com a espais lúdics per a tothom i com a motors de vida comunitària

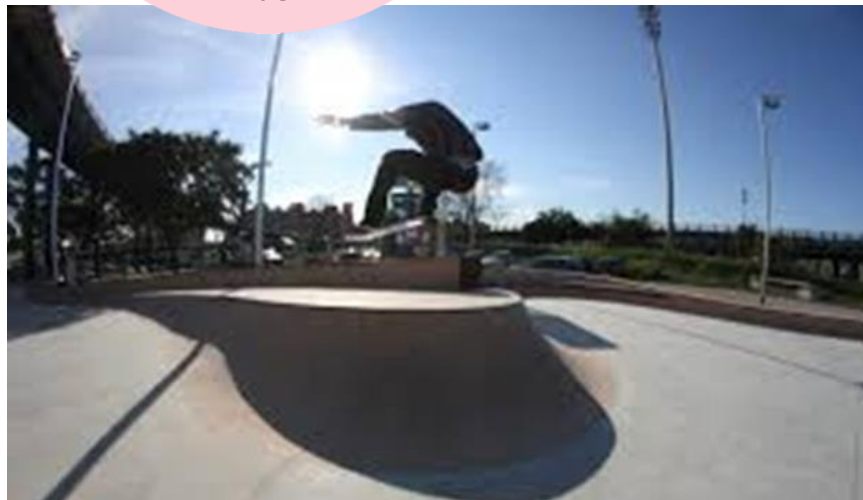
- Els espais verds de la ciutat apropen la natura als infants (és especialment rellevant per als infants d'entorns urbans)
- La vegetació dels espais verds no està pensada per a que els infants interactuïn amb ella.
- Només el 18% d'àrees de joc tenen fonts d'aigua properes.
- Només un 9% d'espais verds tenen taules de pícnic.

Mapa: Distribució de les àrees de joc segons el nombre d'activitats lúdiques, els espais verds i les fonts disponibles (2018)

3a CAPA:

A la ciutat hi ha espais que han de formar part de la infraestructura lúdica i pensar-los com a “espais jugables” per a tothom

Pistes Skate

Entorns escolars

Elements esportius urbans

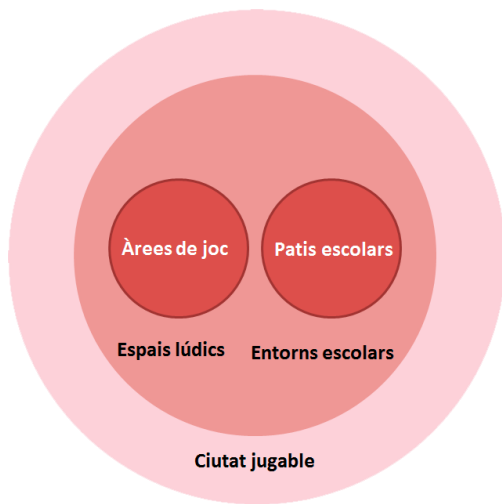
Carrers exclusius per a vianants

Pistes esportives obertes

Superilles

L'abast del Pla del joc és global perquè els principals dèficits d'infraestructura lúdica es donen de forma transversal al conjunt de la ciutat

Activitats lúdiques

• 0 - 2

• 3 - 5

• 6 - 11

/// Menys densitat

/// Més densitat

IRFD 2017

■ Molt baixa

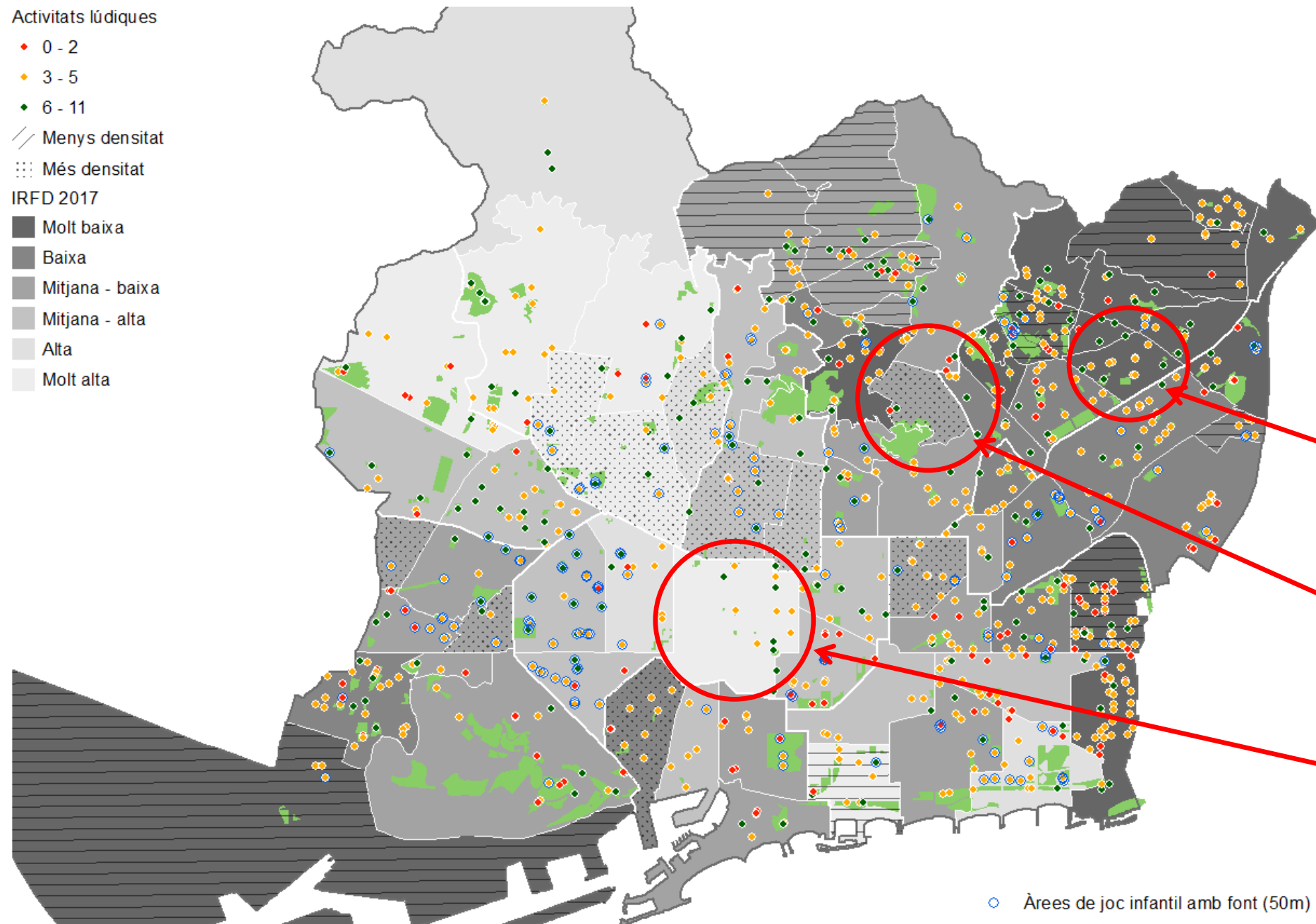
■ Baixa

■ Mitjana - baixa

■ Mitjana - alta

■ Alta

■ Molt alta

➤ El dèficit d'àrees de joc amb diversitat d'activitats lúdiques, la manca d'espais verds, la manca d'infraestructura lúdica per a la vida comunitària o l'alta densitat es donen tan en barris de renda alta, mitja o baixa.

Prosperitat: Renda Baixa, àrees de joc poc diverses de baixa, escassetat de verd i fonts

Font d'en Fargas: Renda Mitja, alta densitat, àrees de joc escasses i poc diverses, escassetat de verd i cap font

Dreta de l'Eixample: Renda Alta, àrees de joc de baixa qualitat, escassetat de verd i fonts

○ Àrees de joc infantil amb font (50m)

Mapa: Distribució de les àrees de joc segons el nombre d'activitats lúdiques, espais verds i fonts d'aigua pròximes a àrees de joc, i identificació dels 10 barris amb menys i més densitat infant/m2 d'àrea de joc, per nivell de renda per barris (2018)

5. LA MIRADA ESPECÍFICA ALS BARRIS MÉS DESAFAVORITS

A Barcelona hi desigualtats importants entre els infants: 3 dades clau

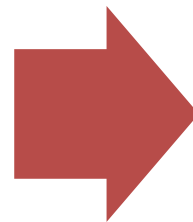
El 29,5% infants de la ciutat es troben en situació de pobresa moderada, un 8,5% en pobresa severa

En 2 districtes de la ciutat, 4 de cada 10 infants no es poden permetre anar de vacances “almenys 1 vegada a l’any” (surten poc de la ciutat)

El 62% dels infants i adolescents de la ciutat viu en districtes amb rendes familiars baixes (la renda baixa s’associa a altres necessitats específiques)

1) Els infants de barris més desfavorits, tot i jugar més al carrer, estan menys satisfets amb els usos del seu temps (- lleure educatiu, + avorriment i – diversió amb la família)

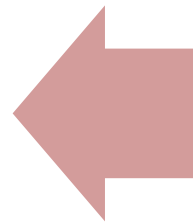
Més temps de joc al carrer.
Només juguen al barri i amb poca mobilitat a la resta de la ciutat. (IIAB 2019)

Desequilibri entre el joc lliure i el temps de lleure dinamitzat i acompanyat. Fan menys extraescolars (lleure educatiu)
(IIAB 2019 i EBSIB 2017)

(Renda baixa + origen estranger) Es mostren menys satisfets amb els usos d'aquest temps i no s'ho passen tant bé amb la seva família
(Font EBSIB 2017)

Se senten més avorrits que els altres nens i nenes
(Font: EBSIB 2017)

2) Els adolescents de barris desfavorits presenten pitjors indicadors de salut, i hi ha un important biaix de gènere (entre els infants les diferències són poc importants)

Auto-percepció de la salut com a regular o dolenta, sobretot en les noies

- El 14% de noies de barris de renda baixa, gairebé el doble que en barris de renda alta (8%)
- Els nois tenen una millor percepció de la seva salut: únicament el 6% la percep com a regular o dolenta (independentment de la renda del barri on viuen)

Inactivitat física, més rellevant en les noies adolescents

- El 18% noies de rendes baixes i el 15% noies de rendes altes tenen inactivitat física.
- En el cas dels nois, és menor: un 9% en els nois de rendes baixes i un 7% entre els nois de rendes altes.

Més “pantallisme” i sedentarisme

- El 12% de nois i noies adolescents de barris de rendes baixes veuen 2 hores o més la televisió en el seu temps lliure un dia de classe.
- Als barris de renda alta, el percentatge és només del 5%.
- Els infants de 10 a 12 anys que viuen en barris de rendes baixes i viuen amb privació material passen més temps mirant la televisió. (EBSIB 2017)

3) Els infants de barris desafavorits presenten pitjors indicadors per a la socialització i la vida comunitària

Menys satisfacció
amb...

Seguretat
dels espais
per jugar

La llibertat i
l'autonomia
de la que
disposen

Els amics i
amigues

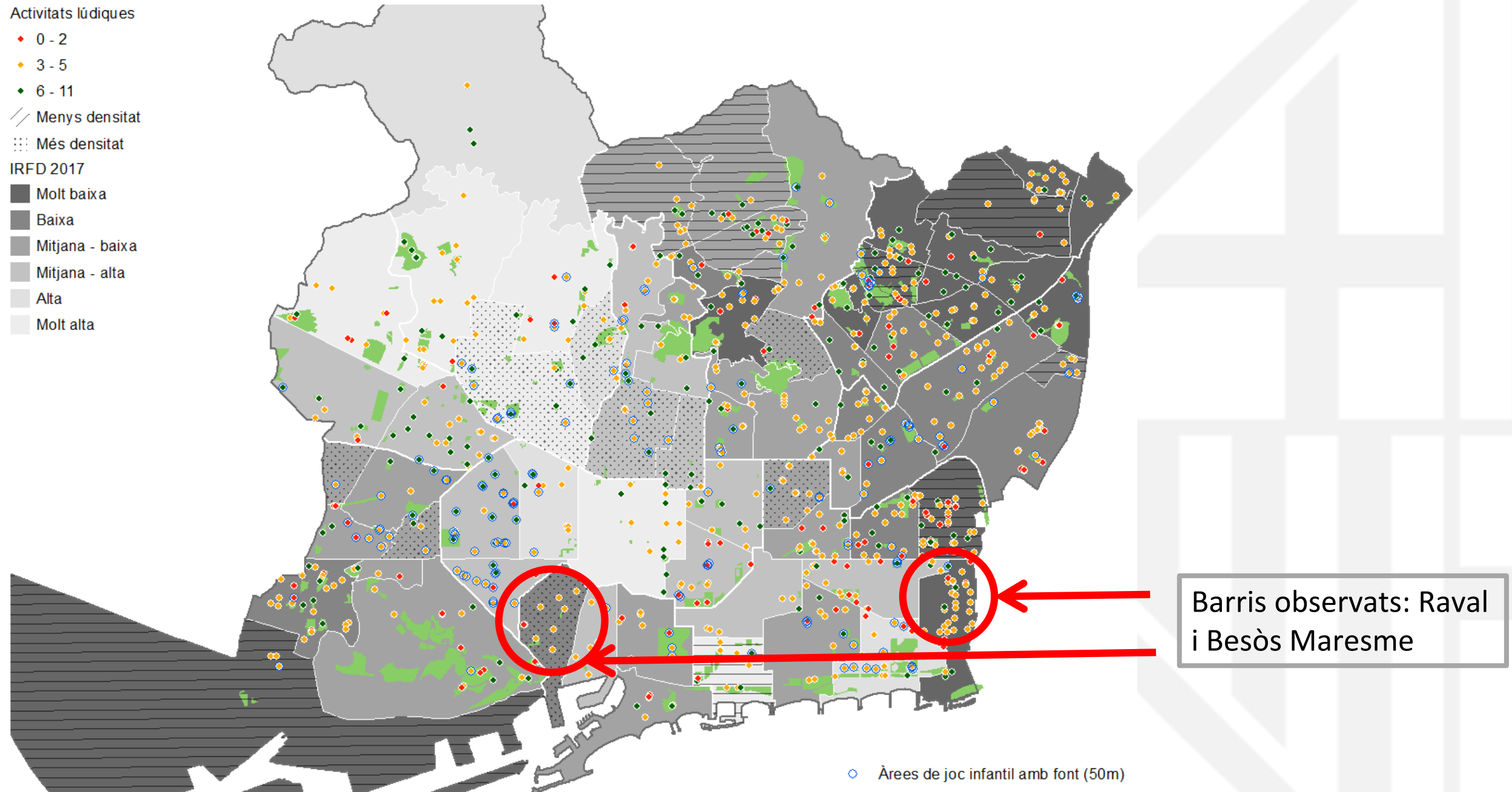
Pitjor percepció
sobre...

L'amabilitat
de les
persones
adultes del
barri

Rebre suport per part de
les persones adultes del
barri on viuen quan tenen
un problema si tenen
pares i/o mares nascudes
a l'estranger.

Com podem identificar barris prioritaris a l'hora de planificar les actuacions?

Analitzant les 3 capes de jugabilitat + desigualtats renda + indicadors de salut + vida al barri

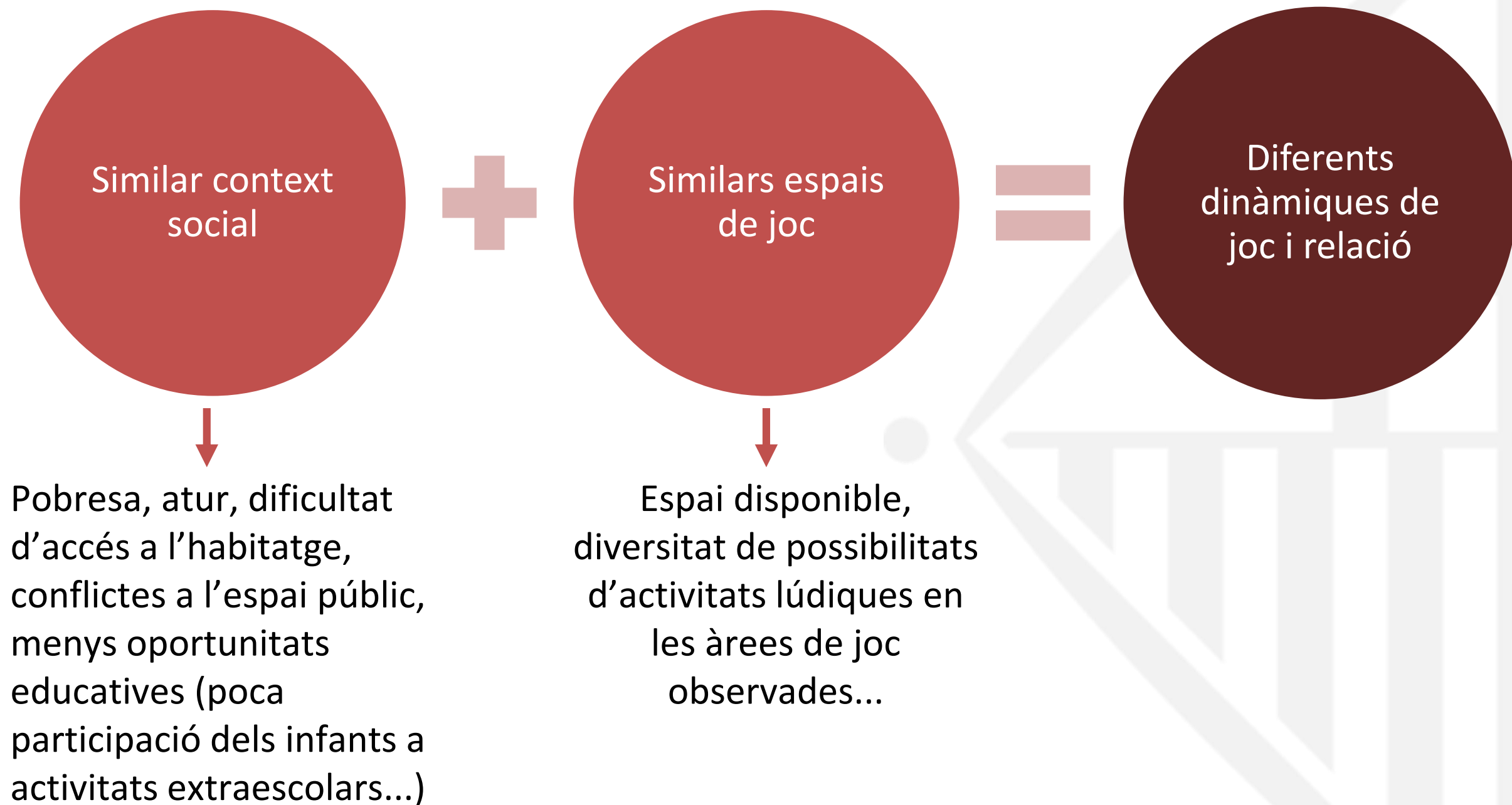

Mapa: Distribució de les àrees de joc segons el nombre d'activitats lúdiques, espais verds i fonts d'aigua pròximes a àrees de joc, i identificació dels 10 barris amb menys i més densitat infant/m2 d'àrea de joc, per nivell de renda per barris

6. ACTUACIONS CONTEXTUALITZADES

Observació de les dinàmiques lúdiques i relacionals en 2 barris desafavorits

Besòs Maresme

Joc individual i més conflictiu

Joc segregat

Percepció d'inseguretat

Segregació espacial i horària en el propi joc

Diferents nens i nenes cada dia jugant

Desconfiança en altres adults que estan a l'espai

Percepció d'espai insegur i poc cuidat pels veïns i veïnes

Presència dels adults, només per a vigilància

Raval

Joc col·lectiu i més cooperatiu

Joc intercultural i intergeneracional

Percepció d'espai segur per jugar

Convivència en l'espai de joc

Mateixos companys de joc cada dia

Corresponsabilitat dels adults en la cura

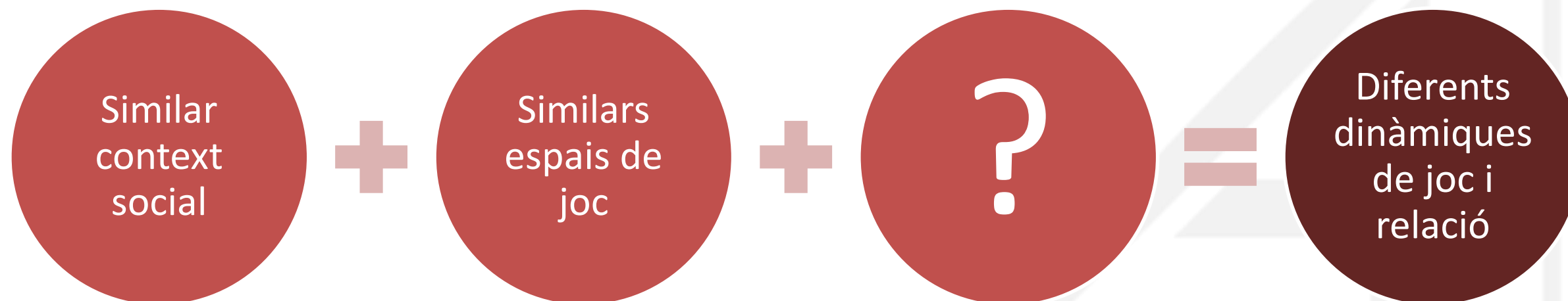
Percepció d'espai segur i cuidat

Espais de joc com a espai relacional també entre adults

Major socialització, capacitat de comunicació, empatia i respecte
Arribar a acords i buscar solucions col·lectives
Aprendre dels més grans (estímul per assolir reptes i posar a prova habilitats motrius)
Que contribueixen al desenvolupament integral dels infants i adolescents

Què pot explicar aquestes diferències?

Factors diferencials

- Major presència i participació d'entitats socials amb suport municipal
- **Més projectes de dinamització sòcio-comunitària continuats en el temps**
- Processos participatius per definir els espais de joc
- Ús més quotidià dels espais de joc per part dels espais familiars, escoles, etc.

**Les dinàmiques comunitàries afavoreixen un joc positiu
i el joc positiu genera vida comunitària.**

Per oferir més i millors oportunitats de joc no n'hi ha prou en intervenir en la infraestructura lúdica també cal intervenir a nivell social identificant de forma acurada la realitat i els reptes de cada territori.

Calen intervencions **contextualitzades**

BESÒS-MARESME

REpte PRINCIPAL: millora de la convivència i la relacions entre iguals a través del joc

PROJECTE TRACTOR: Juguem a les places

ACTIVITATS: programació lúdica de jocs cooperatius, jocs populars de carrer, jocs d'equip, acompanyada per un dinamitzador a l'espai públic i vinculada als centres educatius.

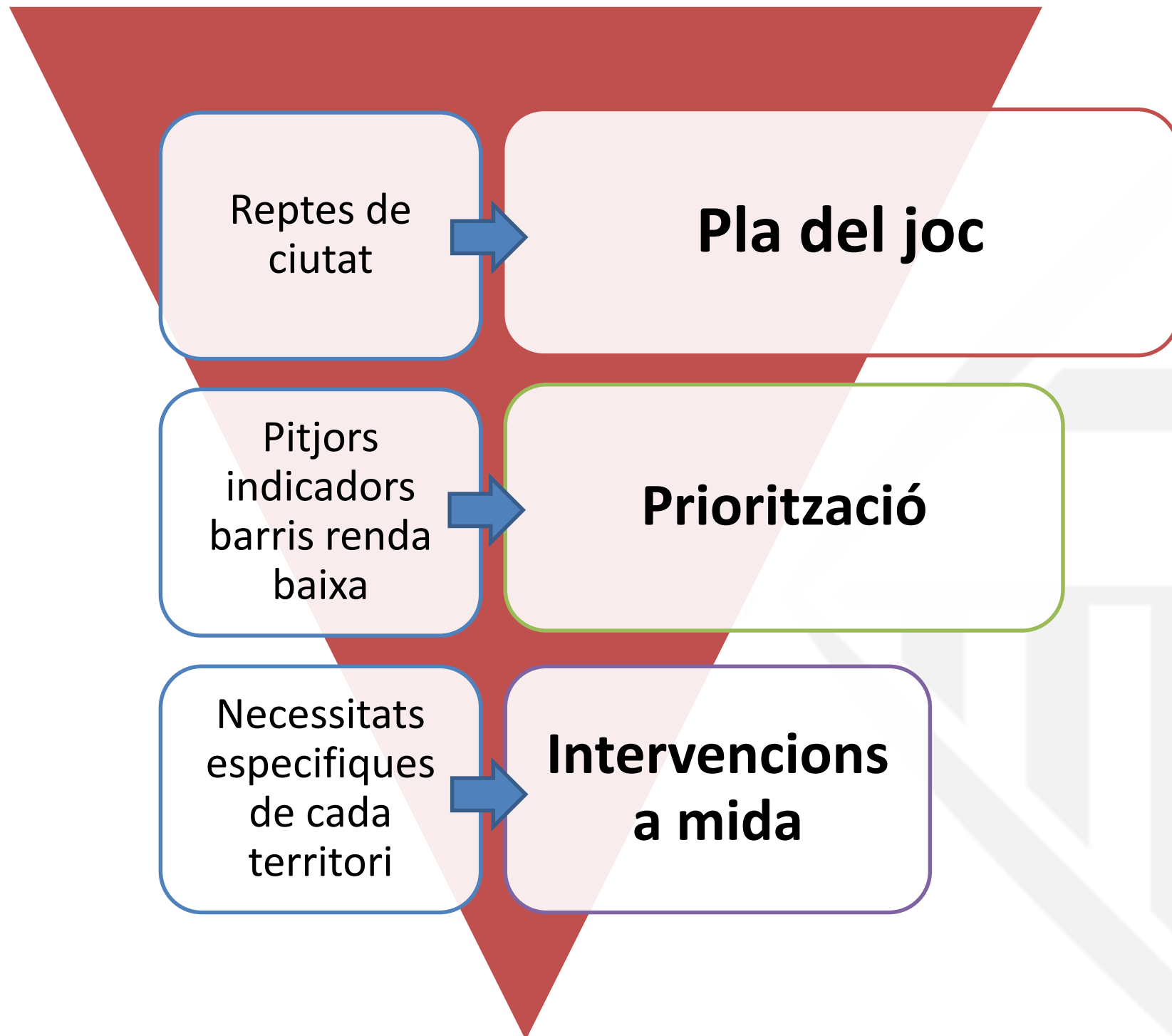
RAVAL

REpte PRINCIPAL: Millorar l'accés a propostes lúdiques que afavoreixen aprenentatges de caràcter cognitiu a través del joc
Els infants del Raval tenen baixos resultats escolars i menys participació a activitats extraescolars

PROJECTE TRACTOR: Juguem a les places

ACTIVITATS: dinamització de jocs de taula que afavoreixi l'aprenentatge de competències lingüístiques, matemàtiques, socials, etc.

En resum...

6. EL JOC A L'ESPAI PÚBLIC 2030: QUIN ÉS EL NOSTRE HORIZÓ?

“El joc és la forma més elevada d’investigació” (Albert Einstein)

Horitzó a 2030: una Barcelona jugable amb 6 visions

1

Una ciutat on els infants gaudeixen el seu **dret al joc i al temps lliure** i tothom recupera el gust de jugar a l'espai públic.

2

Una ciutat que promou la **salut, el desenvolupament integral** i el benestar a través del joc i l'activitat física a l'aire lliure.

3

Una ciutat que ofereix i **integra arreu més i millors oportunitats de joc**.

4

Una ciutat amb **entorns naturalitzats, segurs i pacificats** que afavoreixen el joc al carrer.

5

Una ciutat que **estimula el joc inclusiu** tenint en compte la diversitat d'edats, gèneres, orígens i capacitats funcionals.

6

Una ciutat que **enriqueix la vida comunitària i la convivència** de persones i usos al voltant del joc.

Per més informació

- [Document del Pla del joc a l'espai públic complet](#)
- [Resum del Pla del joc](#)
- [Article *Ciutat Jugada, Ciutat Jugable: Diagnosi de les oportunitats de joc a l'espai públic de Barcelona.*](#)